[א]משום דאפכי להו ת"ר פותח ורואה גולל ומברך וחוזר ופותח וקורא דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר [א]פותח ורואה ומברך וקורא מאי טעמא דרבי מאיר כדעולא דאמר עולא מפני מה אמרו [ב]הקורא בתורה לא יסייע למתורגמן כדי שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה הכא נמי כדי שלא יאמרו ברכות כתובין בתורה ורבי יהודה תרגום איכא למיטעי ברכות ליכא למיטעי אמר רבי זירא אמר רב מתנה הלכה פותח ורואה ומברך וקורא [ב]ולימא הלכה כר' יהודה °משום דאפכי להו אמר ר' זירא אמר רב מתנה [ג]הלוחות והבימות אין בהן משום [ג]קדושה [ד]אמר ר' שפטיה אמר ר' יוחנן [ד]הגולל ספר תורה צריך שיעמידנו על התפר ואמר ר' שפטיה א"ר יוחנן [ה]הגולל ספר תורה גוללו מבחוץ ואין גוללו מבפנים [ו]וכשהוא מהדקו מהדקו מבפנים ואינו מהדקו מבחוץ ואמר ר' שפטיה א"ר יוחנן עשרה שקראו בתורה [ז]הגדול שבהם גולל ספר תורה [ח]הגוללו נוטל שכר כולן דאמר ר' יהושע בן לוי עשרה שקראו בתורה הגולל ספר תורה קיבל שכר כולן [ה]שכר כולן סלקא דעתך אלא אימא קיבל שכר כנגד כולן ואמר ר' שפטיה אמר ר' יוחנן °מנין שמשתמשין [ו]בבת קול שנאמר [1]ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר והני מילי דשמע קל גברא במתא וקל איתתא בדברא והוא דאמר הין הין והוא דאמר לאו לאו ואמר ר' שפטיה אמר ר' יוחנן כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר [2]וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים וגו' מתקיף לה אביי משום דלא ידע לבסומי קלא משפטים לא יחיו בהם קרית ביה אלא כדרב משרשיא דאמר שני תלמידי חכמים היושבים בעיר אחת ואין נוחין זה את זה בהלכה עליהם הכתוב אומר וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם [ז]אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן [ט]כל האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום סלקא דעתך אלא אימא נקבר ערום בלא מצות סלקא דעתך אלא אמר אביי נקבר ערום בלא אותה מצוה אמר רבי ינאי בריה דרבי ינאי סבא משמיה דרבי ינאי רבה [י]מוטב תיגלל המטפחת ואל יגלל ספר תורה: [3]וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל מצותן שיהיו קורין אותן כל אחד ואחד בזמנו: ת"ר [ח][כ]משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג:

הדרן עלך בני העיר וסליקא לה מסכת מגילה

משום דאפכי להו. דרבי מאיר לדרבי יהודה ודרבי יהודה לדרבי מאיר: **איכא למיטעי.** ואומר תרגום כתוב בתורה ואתו למיכתב תרגום בתורה: **אבל ברכות.** הכל יודעין שאין ברכות כתובין בתורה: **הלוחות.** לא ידעתי מה הן. ויש מפרשין הן העשוין לספרים שלנו שאינן עשוין בגיליון: **בימה.** שהיו עושין למלך בפרשת המלך כדאמרינן במסכת סוטה (דף מא.): **יעמידנו על התפר.** כנגד התפר שאם ראוי להדקו יפה: **הגולל ספר תורה.** מענין לענין והוא יחיד וספר תורה מונח לו על ברכיו גוללו מבחוץ העמוד שהוא חוזה לו גוללו ויגול מצד חוץ לצד פנים שאם יאחוז עמוד הפנימי ויגול לצד החוץ יתפשט החיצון ויפול לארץ: **וכשהוא מהדקו.** כשגמר מלגלול ובא להדקו יאחוז בפנימי ויהדק על החיצון כדי שלא יכסה הכתב בזרועותיו שמצוה להראות את [הכתב אל] העם כשמהדקו במסכת סופרים[ט]: **עשרה שקראו.** שנאספו וקראו הג' או הז' כחוק היום. ולפי שאין קורין בתורה פחות מעשרה נקט י' שקראו בתורה: **משתמשין בבת קול.** אם בלבו להתחיל דבר ושמע קול או הין או לאו הולך אחריו ואין כאן משום ניחוש: **קל גברא במתא.** קול שאינו מצוי הוא ובת קול באה אליו: **והוא דאמר הין הין או לאו לאו.** שנכפל ב' פעמים: **נעימה.** כגון טעמי המקראות: **ערום.** בלא מטפחת סביב ספר תורה: **ואל יגלול ספר תורה.** בתוך המטפחת: **וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת.** למה הוצרך לכתוב כאן וידבר משה וכי כל המצות כולן לא אמרן משה לישראל מהו וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל מלמד שהיה מדבר עמהן הלכות כל מועד ומועד בזמנן להודיע חוקי האלהים ותורותיו וקבלו וקיימו שכר המצות עליהם ועל בניהם בזה ובבא:

הדרן עלך בני העיר
וסליקא לה מסכת מגילה

הלוחות והבימות אין בהן משום קדושה. פירש בערוך[י] גליוני ספר תורה שלמעלה ושלמטה ושל בין דף לדף וקשיא דהא פרק כל כתבי (שבת דף קטז.) תנן בהדיא דמטמאין את הידים ויש לומר דהתם ר"ל כל זמן שהן מחוברין בספר תורה והכא מיירי היכא דגייז ואכתי קשה שהרי התם מיבעיא לן היכא דגייזי אי יש בהן קדושה אי לאו ואמאי לא פשיט ליה מהכא: **גוללו** מבחוץ וכשהוא מהדקו מהדקו מבפנים. פר"ח דקאי אקשר מטפחת כשקושר מטפחת סביב הס"ת יהא הקשר מבפנים כלפי הכתב שאם יהיה מאחריו כשיפתח הספר תורה יהיה צריך להופכו על הכתב להתיר הקשר ואין זה דרך כבוד. נהגו לומר כשמוציאין ספר תורה הני פסוקי דרחמי תורת ה' תמימה עדות ה' נאמנה פקודי ה' ישרים מצות ה' ברה לפי שמתן שכרם בצדם ואחר כך אומר גדלו שיש בו שש תיבות כנגד ששה צעדים של נושאי הארון (שמואל ב ו) (א) ומ' תיבות יש בתורת ה' תמימה כנגד המ' יום שבהם ניתנה התורה ואח"כ פותחו למקום שירצה לקרות בו וקורא כהן (ב) ולכתחילה הוא גוללו וסותמו קודם שיברך כדי שלא יאמרו ההמון שהברכות כתובות בו אבל בדיעבד אין לחוש שהרי לא שכיחי עמי הארץ כל כך עתה אבל לאחר שקרא בו ודאי צריך לגוללו[כ] קודם שיברך[ל] כר' יהודה: **גדול** שבכולן גולל. לפי שהוא כבודו וגם לפי שהוא גדול שבכולן כדיי הוא ליטול שכר כנגד כולם כדאמר רבי יהושע: **מנין** שמשתמשין בבת קול. בירושלמי (שבת פרק במה אשה) תני כתיב לא תנחשו ולא תעוננו ואף ע"פ שאין ניחוש יש סימן: **והשונה** בלא זמרה. שהיו רגילין לשנות המשניות בזמרה לפי שהיו שונין אותן על פה וע"י כך היו נזכרים יותר: **בלא** אותה מצוה. י"מ מצות אחיזה וקשה מאי רבותא פשיטא שאין לו שכר כיון שלא עשה המצוה כהוגן לכך פירש ריב"א בלא אותה מצוה שעשה באותה שעה שאם אחז ספר תורה ערום וקרא בו אין לו שכר מן הקריאה וכן אחזו לגוללו או להגיהו אבל אחזו במטפחת אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד:

הדרן עלך בני העיר
וסליקא לה מסכת מגילה

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פי"ב מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוש"ע א"ח סימן קלט סעיף ד:
צב ב מיי' שם הלכה יא טוש"ע א"ח סימן קמה סעיף א:
צג ג מיי' פי"י מהלכות ס"ת הל' ד טוש"ע א"ח סי' קנד סעי' ז וטוש"ע י"ד סי' רפב סעיף יד:
צד ד מיי' פי"ב מהל' תפלה הל' כד סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קמז סעיף ג:
צה ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' ד:
צו ז טוש"ע שם סעיף א:
צז ח מיי' שם הל' יח:
צח ט מיי' פי"י מהל' ס"ת הל' ו טוש"ע שם סעיף א וטוש"ע י"ד סי' רפב סעיף ד:
צט י טוש"ע א"ח סימן קמז סעיף ה:
ק כ מיי' פי"ג מהל' תפלה הלכה ח:

◆

רבינו חננאל

ת"ר פותח ורואה, מברך וקורא, דברי ר' יהודה. והלכה כמותו. מפני מה אמרו הקורא בתורה לא יסייע לתורגמן, כדי שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה. אמר שמואל הלוחות והבימות, פי' החלק של מעלה ושל מטה ושל בין הדפין של ספר תורה. אין בהן משום קדושה, א) כלומר אם יכלה ויגנז ויחתך החלק שבו אין בו משום קדושה. אמר ר' יוחנן הגולל ספר (כו') [תורה צריך שיעמידנו על התפר]. פי' שאם יקרע יקרע בתפר. ועוד אמר הגולל ספר כו'. פי' מבחוץ כלומר כשהוא מונח הספר בחיקו, ב) הכרך החיצון שם גולל מן הכרך הפנימי, שאם יגלול על הפנימי מן החיצון יפול החיצון לארץ. וכשהוא מהדקו מחזיק החיצון ומהדק הפנימי. ואמר ר' יהושע בן לוי י' שקראו בתורה, הגולל ספר תורה, כלומר המשלים, נותנין לו שכר כנגד כולם. ואמר ר' יוחנן מנין שמשתמשין בבת קול, שנאמר ואוזניך תשמענה דבר מאחריך וג'. והוא דשמע קל גברא במתא וקל איתתא בדברא, והוא דאמר הין הין או לאו לאו. ועוד אמר הקורא בלא נעמה והשונה בלא זמירה [וכו']. ומתמהינן משום דלא ידע לבסומי קלא אינון חוקים לא טובים ומשפטים ולא יחיו בהם. אלא הכי קאמר שני תלמידי חכמים היושבין בעיר אחת ואינן נוחין זה לזה בהלכה, עליהם הכתוב אומר וגם אני נתתי להם חוקים, והם לא טובים זה לזה, ומשפטים לא יחיו בהם. אמר ר' יוחנן האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום, בלא אותה מצוה. אמר ר' יינאי תיגלל המטפחת ואל יגלל ספר תורה, כלומר בלא מטפחת. [פיסקא] מצוותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו. ת"ר משה תיקן לישראל שיהו שואלין ודורשין הילכות הפסח ועצרת בעצרת והחג בחג. **הדרן עלך בני העיר**

סליקא מסכת מגילה, שבח לרב עלילה, ברכה ותהלה, תפארת וצהלה, ירום קרנו למעלה:

מסורת הש"ס

א) [גיטין כח. מנחות ל: ועי' קדושין נט:], ב) [ע' תוס' מנחות ל: ד"ה ולימא], ג) [גי' הרא"ש קדושת ארון ויש בהן קדושת בהכ"נ], ד) [מ"ס פ"ג ה"י], ה) [ברכות מז:], ו) [פירושו עי' תוספות סנהדרין יא. ד"ה בת קול], ז) שבת יד. ע"ש [מסכת סופרים פ"ג הל' טז], ח) לעיל ד., ט) [פ"ג ה"י ופי"ד הי"ד], י) [ערך במות], כ) [כ"ה במס' סופרים פי"ג ה"ח], ל) [יש מגיהין שצ"ל אפילו לר' יהודה. עיין בקיקיון דיונה],

◆

תורה אור השלם

1. וְאָזְנֶיךָ תִּשְׁמַעְנָה דָבָר מֵאַחֲרֶיךָ לֵאמֹר זֶה הַדֶּרֶךְ לְכוּ בוֹ כִּי תַאֲמִינוּ וְכִי תַשְׂמְאִילוּ: ישעיהו ל כא
2. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָהֶם חֻקִּים לֹא טוֹבִים וּמִשְׁפָּטִים לֹא יִחְיוּ בָּהֶם: יחזקאל כ כה
3. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ויקרא כג מד

◆

גליון הש"ס

גמ' משום דאפכי להו. גיטין כח ע"א מנחות ל ע"ב: שם מנין שמשתמשין בבת קול. ע' תוי"ט פט"ז מ"ו דיבמות:

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה גוללו וכו' וארבעים תיבות יש בתורת. נ"ב פי' בתורת ה' תמימה עד מצות ה' ברה יש כ' תיבות ובפסוק האל תמים דרכו עד זולתי אלהינו יש ג"כ כ' תיבות: (ב) בא"ד ולכתחלה הוא גוללו. נ"ב אע"ג דהלכה כר' יהודה שאינו מחוייב לגוללו [קודם הברכה היינו] דלא עביד איסור להניח [את הספר] פתוח ולברך אבל אם סותמו ומברך עדיף טפי הלכך לכתחלה כו':

◆

מוסף רש"י

משום דאפכי להו. הלכך אם לא הזכירו אלא שם החכמים לא הוי ידעי אהייא מתרי לישני קיימי (גיטין כח.). **ספר תורה ערום.** אלא על ידי מטפחת (שבת יד.).

הדרן עלך מסכת מגילה

א) עי' בתוס' כאן ד"ה הלוחות מה שהקשו על פירוש הערוך שהוא כפירוש רבינו ואמנם לפי מש"כ רבינו דמיירי אם כלה הכתב ונגנז א"ש וכעין זה תירץ הש"ס בשבת קטז בלה שאני ע"ש היטב. ב) אולי צ"ל הכרך החיצון יגלול על הכרך הפנימי שאם יגלול מן הפנימי על החיצון יפול החיצון וכו' וצ"ע בזה.